

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIIY TA'LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI
FARG'ONA DAVLAT UNIVERSITETI

**FarDU.
ILMIY
XABARLAR-**

1995-yildan nashr etiladi
Yilda 6 marta chiqadi

**3-2025
IJTIMOIY
FANLAR**

**НАУЧНЫЙ
ВЕСТНИК.
ФерГУ**

Издаётся с 1995 года
Выходит 6 раз в год

V.O.Gofurova

Environmental and socio-cultural impact of tourism	6
--	---

FALSAFA

M.A.Mamatov, Sh.M.Mallayeva G.R.Mannobova

Yangi O'zbekistonda millatlararo totuvlik va diniy bag'rikenglik siyosati amalda (Farg'ona viloyati misolida)	10
---	----

A.A.Qambarov, M.A.Abdusalimova

Qo'qon adabiy muhitini rivojlantirishda ayollarning ro'li	14
---	----

A.A.Abduvaxidov

Ma'rifatparvarlik fenomenining asosiy g'oyasi, vujudga kelishi va rivojlanishi	18
--	----

I.A.Asatulloev

Erix Frommning ijtimoiy-ekzistensial konsepsiyasida "sog'lom jamiyat"ni shakllantirish vazifalari va istiqbollari	23
---	----

S.S.Sodiqov

Yangi O'zbekistonni barpo etishda yoshlar faol ijtimoiy pozitsiyasining ahamiyati	27
---	----

A.A.Abdusalomov

Jadidchilikda tarix va ta'lim masalalari	33
--	----

M.R.Axmadova

Ma'naviy targ'ibot ishlarini yuksaltirishda ijtimoiy-madaniy texnologiyalarning o'rni	36
---	----

Sh.A.Dolimov

Yangi O'zbekistonda maktab ta'limidagi modernizatsiya jarayonlarining sinkretlashuv xususiyatlari va uning ijtimoiy-falsafiy jihatlari	40
--	----

G.M.Ravshanova

Axborotlashgan jamiyat rivojining innovatsion-ma'rifiy asoslari	43
---	----

D.S.Raxmatova

Xoja Orif Revgariy hayoti va ma'naviy merosi	48
--	----

N.T.Xolikov

Globallashuv sharoitida egoistik tafakkur shakllanishining falsafiy-konseptual tahlili	54
--	----

S.S.Mamatkadirov

Yoshlar mediamadaniyatini rivojlantirishda davlat axborot siyosatining ustuvor vazifalari va yo'nalishlari	58
--	----

Sh.E.Daniyarov

Jadidlar harakati va madaniy uyg'onishning falsafiy asoslari	62
--	----

U.B.Maxtumova

Ommaviy madaniyat va yoshlar: madaniy qadriyatlarga tahdid yoki imkoniyat	67
---	----

O'.M.Xamroqulov

Yoshlar qalbida vatanparvarlik tuyg'ularini yuksaltirishda milliy qadriyatlarning o'rni	70
---	----

Y.Y.Turobov

XVIII-XIX asr mutafakkirlari merosida axloq tamoyillari	75
---	----

Sh.M.Xaydarova

Yangi O'zbekistonda axloqiy va diniy qadriyatlarni yakdil maqsadga yo'naltirishning istiqbolli vazifalari	82
---	----

D.M.Xusanov

Postmodern jamiyatda axloqiy qadriyatlarning o'zgarishi dialektikasi	86
--	----

F.M.Usarov

Axborotlashgan jamiyat sharoitida jamoat xavfsizligi konsepsiyasini amalga oshirishning strategik asoslari	90
--	----

M.M.Mamasaliyev

O'zbekistonda o'zgalarga toqatsizlikni kuchayib borishiga sabab bo'layotgan ijtimoiy muammolar tahlili	93
--	----

UO'K: 101.1

**AXBOROTLASHGAN JAMIYAT SHAROITIDA JAMOAT XAVFSIZLIGI KONSEPSIYASINI
AMALGA OSHIRISHNING STRATEGIK ASOSLARI****СТРАТЕГИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ РЕАЛИЗАЦИИ КОНЦЕПЦИИ ОБЩЕСТВЕННОЙ
БЕЗОПАСНОСТИ В УСЛОВИЯХ ИНФОРМАЦИОННОГО ОБЩЕСТВА****STRATEGIC FOUNDATIONS FOR THE IMPLEMENTATION OF THE CONCEPT OF
PUBLIC SAFETY IN THE INFORMATION SOCIETY****Usarov Farrux Madaminovich**

Farg'ona davlat universiteti mustaqil izlanuvchisi

Annotatsiya

Maqolada axborotlashgan jamiyatda jamoat xavfsizligini ta'minlashning nazariy-metodologik asoslari, axborotlashgan jamiyat sharoitida jamoat xavfsizligi konsepsiyasini amalga oshirishning strategik asoslari, yangi o'zbekistonda jamoat xavfsizligi konsepsiyasini amalga oshirish istiqbollari o'rganilgan. Shuningdek ushbu maqolada axborotlashgan jamiyat sharoitida jamoat xavfsizligi konsepsiyasini amalga oshirishning strategik asoslari tahlil qilingan.

Аннотация

В статье рассматриваются теоретико-методологические основы обеспечения общественной безопасности в информационном обществе, стратегические основы реализации концепции общественной безопасности в информационном обществе, перспективы реализации концепции общественной безопасности в новом Узбекистане. В статье также анализируются стратегические основы реализации концепции общественной безопасности в информационном обществе.

Abstract

The article studies the theoretical and methodological foundations of ensuring public safety in an information society, the strategic foundations of implementing the concept of public safety in an information society, and the prospects for implementing the concept of public safety in the new Uzbekistan. The article also analyzes the strategic foundations of implementing the concept of public safety in an information society.

Kalit so'zlar: axborotlashuv, axborotlashgan jamiyat, integratsiya, globalizatsiya, internet, kompyuter, elektronika, kibernetika, ijtimoiy, falsafiy, milliy manfaatlar, davlat siyosati, jamoat xavfsizligi.

Ключевые слова: информатизация, информационное общество, интеграция, глобализация, интернет, компьютер, электроника, кибернетика, социальный, философский, национальные интересы, государственная политика, общественная безопасность.

Key words: informatization, information society, integration, globalization, internet, computer, electronics, cybernetics, social, philosophical, national interests, public policy, public safety.

KIRISH

Axborotlashgan jamiyat — bu jadal texnologik rivojlanish, globalizatsiya, va internetning keng tarqalishi bilan xos bo'lgan ijtimoiy hodisadir. Ushbu sharoitda jamoat xavfsizligini ta'minlash, davlat siyosatining muhim aspektlaridan biriga aylanadi. Milliy manfaatlarni ko'zlab, jamoat xavfsizligini ta'minlash uchun samarali mexanizmlar ishlab chiqish zarur. Ushbu xavfsizlik obyektlarining barchasi bir-biri bilan uzviy bog'liq va ular orasidagi asosiy aloqa shaxs hisoblanadi. Shuning uchun ham, shaxsning hayoti va sog'lig'ini, huquq va erkinliklarini, qadr-qimmatini va mol-mulkini himoya qilish boshqa xavfsizlik obyektlarining xavfsizligi bilan chambarchas bog'liqdir.

ADABIYOTLAR TAHLILI VA METODLAR

Axborotlashgan jamiyatda jamoat xavfsizligini ta'minlashning nazariy-metodologik asoslari, jamoat xavfsizligini ta'minlash va bu boradagi ijtimoiy siyosatni amalga oshirish muammolari D.Bell, J.Bolter, P.Byukenen, A.Zinovyev, P.Kennedi, A.Toynbi, E.Toffler, E.Fromm, F.Fukiyama, S.M.Mikhailov, A.I.Staxov, A.I.Parubov, S.I.Girko, V.A.Malsev, A.N.Bosxamdjiyeva, L.L.Popov, Z.Ayupova, I.Karimov, N.Muhammadiyev, B.To'rayev, E.Ikromov, Y.Xayrutdinov, S.Choriyev, M.Yunusov, J.Yaxshilikovlar tomonidan tadqiq etilgan.

NATIJALAR VA MUHOKAMA

Jamoat xavfsizligi bu jamiyatning moddiy va ma'naviy qadriyatlarini, qonuniyligi va tartibini himoya qilishni, demokratiyani mustahkamlashni o'z ichiga oladi. Shuningdek, ijtimoiy adolat prinsipi asosida ijtimoiy kelishuvga erishish va uni saqlash, aholi faolligining ijodiy rolini oshirish hamda O'zbekistonning milliy va madaniy tiklanishi ham jamiyat xavfsizligining muhim yo'nalishi hisoblanadi.

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2021-yil 29-noyabrdagi "O'zbekiston Respublikasi jamoat xavfsizligi konsepsiyasini tasdiqlash va uni amalga oshirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PF-27-son Farmonida belgilangan jamoat xavfsizligini ta'minlash sohasidagi milliy manfaatlar quyidagilarni o'z ichiga oladi:

1. Jamiyatda ijtimoiy-siyosiy barqarorlikni ta'minlash – ijtimoiy-siyosiy barqarorlik har bir jamiyatning rivojlanishida muhim omil hisoblanadi. Bu faqat iqtisodiy o'sish bilan bog'liq emas, balki insonlarning huquqlari, erkinliklari va ularning ijtimoiy hayoti bilan ham uzviy aloqador. Barqarorlikni ta'minlash uchun kerak bo'lgan asosiy prinsiplar va mexanizmlar haqida fikr yuritish muhimdir. Buning uchun esa, jamiyatdagi har bir fuqaro siyosiy jarayonlarda qatnashish huquqiga ega bo'lishi kerak. Saylovlarda ishtirok etish, o'z fikrini erkin bildirish va siyosiy harakatlarda qatnashish — bu fuqarolarning demokratik huquqlaridir. Shu boisdan har birimiz ushbu jarayonlarda o'z hissamizni qo'shib borishimiz zarur. Yana shunday qilib, biz yosh avlodimizni shaharda yashashi mumkin bo'lgan yaxshi shart-sharoitlar bilan ta'minlashimiz mumkin.

2. "Aholining huquqiy ongi va siyosiy-huquqiy madaniyatini, siyosiy hamda ijtimoiy faolligi, fuqarolik mas'uliyatini oshirish asosida mamlakatda huquqiy jamiyatni barpo etish va mustahkamlash" – har bir demokratik jamiyatning asosiy tamoyillaridan biri – bu aholining huquqiy ongi, siyosiy-huquqiy madaniyati va fuqarolik mas'uliyatidir. Bu omillar, o'z navbatida, huquqiy jamiyatni barpo etish va mustahkamlashda muhim ahamiyatga ega. Ular fuqarolarning o'z huquqlari va erkinliklarini bilishi, ulardan foydalanishi hamda davlat idoralari bilan samarali hamkorlik qilishini ta'minlaydi. Buning uchun esa, har bir insonning o'z huquqlari bilan birgalikda majburiyatlarini ham anglashi talaba etiladi. Fuqaro qanday qilib o'z davlatiga xizmat qilishi va uni rivojlantirishi mumkinligi haqida ma'lumot olish orqali odamlar o'rtasida mas'uliyat tuyg'usini shakllantirish zarur. Bu esa ixtiyoriy mehnatdan tortib mahallani tozalash kabi ijtimoiy loyihalarga qatnashayotgan odamlarni oxirgi maqsad uchun harakat qilishga undaydi.

3. "Huquqiy demokratik davlat va kuchli fuqarolik jamiyatini qurish, davlat va jamiyat boshqaruvi tizimini mustahkamlash, davlat va jamiyat ishlarini boshqarishda jamoatchilik ishtirokini kengaytirish" – bu zamonaviy davlat boshqaruvi va fuqarolarning huquqlarini ta'minlashning asosiy prinsiplaridan biri. Bu jarayonda bir qator muhim jihatlar mavjud: Huquqiy demokratik davlat tizimi, asosan, inson huquqlari va erkinliklarini hurmat qilish, adolatli va teng huquqlilikka asoslangan bo'lib, fuqarolarning o'z fikrlari va qarorlarini ifodalash imkoniyatini yaratadi. Bunda konstitutsiya va qonunlarga amal qilish, sud tizimining mustaqilligi, korrupsiyaga qarshi kurashish kabi omillar muhim ahamiyatga ega. Kuchli fuqarolik jamiyati bu fuqarolarning o'z huquqlari va manfaatlari uchun kurashish, jamoat tashkilotlari orqali faollik ko'rsatish imkoniyatidir. Kuchli fuqarolik jamiyati odamlarning birgalikda harakat qilishiga, ijtimoiy masalalarni hal qilishda ishtirok etishiga yordam beradi.

Davlat boshqaruvi mexanizmlari samaradorligini oshirish – bu resurslarni to'g'ri taqsimlash, ijobiy natijalarga erishish uchun zarurdir. Bunda aniq rejalashtirish, hisobot berish mexanizmi, aniq maqsadlarga yo'naltirilgan strategiyalarni ishlab chiqish muhim ahamiyat kasb etadi.

Davlat va jamiyat ishlarini boshqarishda jamoatchilik ishtirokini kengaytirish bu demokratiyaning muhim belgisidir. Fuqarolarning bevosita ishtirok etishi uchun platformalar yaratish (masalan, mehnat guruhlari, maslahat kengashlari) ularning fikr-mulohazalarini inobatga olishni ta'minlaydi.

4. "Mamlakatning ijtimoiy-siyosiy hayotida o'zini o'zi boshqarish organlari, nodavlat notijorat tashkilotlar, ommaviy axborot vositalarining faol va bunyodkor rolini, jamiyat va davlatning o'zaro hamkorligi samaradorligini oshirish" da o'zini o'zi boshqarish organlari, nodavlat notijorat tashkilotlar va ommaviy axborot vositalarining roli juda muhimdir. Ushbu institutlar jamiyatning faol ishtirokini ta'minlash, davlat va fuqarolik jamiyati o'rtasidagi munosabatlarni mustahkamlash, hamda ijtimoiy masalalarni hal qilishda samaradorlikni oshirishda muhim ahamiyatga ega. Kelajakda mamlakatning ijtimoiy-siyosiy hayotining barqaror rivojlanishi uchun mazkur institutlarning roli yanada muhim

bo'ladi. Hukumat va fuqarolik jamiyati o'rtasidagi samarali hamkorlik nafaqat davlat siyosatining samaradorligini oshiradi, balki umumiy ijtimoiy farovonlikka ham hissa qo'shadi.

5. Jamiyatda millatlararo va dinlararo munosabatlarni, diniy bag'rikenglik madaniyatini, do'stlik, o'zaro hamkorlik va gumanizmni har tomonlama mustahkamlash. Zamonimizda jamiyatda millatlararo va dinlararo munosabatlar muhim ahamiyatga ega. Bu munosabatlarning mustahkamligi, o'z navbatida, jamiyatning barqarorligi, tinchligi va taraqqiyoti uchun asosiy shartdir. Diniy bag'rikenglik madaniyati, do'stlik, o'zaro hamkorlik va gumanizm kabi konseptlar bu jarayoning asosini tashkil etadi. Umuman olganda, jamiyatda millatlararo va dinlararo munosabatlarni mustahkamlash faqat iqtisodiy yoki siyosiy tushuncha emas, balki ma'naviy qadriyatlarining rivojlanishi natijasidir. Diniy bag'rikenglik madaniyatini shakllantirib, do'stona aloqalarni kengaytirish orqali biz yaxshi kelajakka yo'l olishimiz mumkin. Shu tariqa, gumanistik prinsiplarga asoslangan yo'l tutib, tinch, barqaror va adolatli jamiyat qurish imkoniyati paydo bo'ladi.

6. "Dunyoda doimiy ravishda kechayotgan o'zgarishlar va ular bilan bog'liq real hamda ehtimoliy tahdidlar sharoitida jamiyatning o'zligini (tili, madaniyati, ijtimoiy tuzilishi, milliy o'ziga xosligi va dinini), ya'ni o'zini o'zi saqlab qolish qobiliyati va salohiyatini mustahkamlash" – dunyodagi globallashtiruv, texnologiyalar rivoji, ijtimoiy-iqtisodiy o'zgarishlar va madaniy almashinuvlar jamiyatlarni har tomonlama ta'sirlantirmoqda. Bu jarayonlarda jamiyatning o'zligini, ya'ni tilini, madaniyatini, ijtimoiy tuzilishi, milliy o'ziga xosligi va dinini saqlab qolish qobiliyati muhim ahamiyat kasb etadi. SHU ma'noda, jamiyat o'zligini saqlab qolishi uchun kompleks yondashuv talab qilinadi. Til, madaniyat, ijtimoiy tuzilish, milliy o'ziga xoslik va din borasidagi tadbirlarga e'tibor qaratish zarur. Fuqarolik javobgarligi, ta'lim sifati va ijtimoiy barqarorlik bu jarayonlarda muhim omil bo'lib xizmat qiladi. Globalizatsiya sharoitida yuqoridagilar bilan bir qatorda xalqimizning tarixi va urf-odatlarini ham ehtiyotkorona saqlanishi kerakdir.

XULOSA

Axborot xavfsizligiga tahdidning ichki manbalari: "siyosiy, iqtisodiy va jamoat tashkilotlarining, alohida shaxslar va guruhlarining axborot to'plash, tarqatish va foydalanish sohasidagi noqonuniy faoliyatlari; axborot sohasida fuqarolar va tashkilotlar huquqlarining buzilishiga olib keluvchi davlat tizimlarining qonuniy harakatlari va ko'zda tutilmagan xatolari; axborot tizimlarining dasturiy-texnik vositalarining bazaviy texnologiyalarini yaratish, sinash va ishlab chiqarish bo'yicha mahalliy sanoatning talab darajasida emasligi". Xulosa o'rnida shuni aytishimiz mumkinki, xavfsizlik har qanday davrda eng dolzarb muammo hisoblangan. Chunki xavfsizlik ta'minlanmas ekan, davlatni, jamiyatni rivojlantirishning ilojisi bo'lmaydi.

ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. Abdurashidovich I.A. Ommaviy tartibsizliklarni amalga oshirishdagi zamonaviy kuch va vositalar //Nauchniy fokus. 2023. – T. 1. №. 7. – B. 738- 748.
2. Daphne R. Raban, Avishag Gordon, Dorit Geifman. THE INFORMATION SOCIETY. Article in Information Communication and Society. -April, 2011.
3. Xo'jayev S. O'zbekistonda axborot xavfsizligi. Pedagogik mahorat. Ilmiy-nazariy va metodik jurnal. Maxsus son, 2021. – B. 125-129.
4. Абу Муслим. Глобаллашув даврида ахборот хавфсизлиги омиллари // Янги дунё: мақолалар тўплами. – Тошкент: "QAQNUS MEDIA", 2017. – Б. 333.
5. Абулқосимов Ҳ.П. Ўзбекистонда ижтимоий хавфсизлиқни таъминлашнинг айрим масалалари. Иқтисод ва молия. 2019, 2(122). – Б. 27-35.
6. Маҳамматов О. Ёшлар маънавий-мафкуравий хавфсизлигининг айрим жиҳатлари. // «Жамият барқарорлигини таъминлашда ёшлар маънавиятини юксалтиришнинг инновацион омиллари» тўплами. – Тошкент : "Tafakkur tomchilari", 2021. – Б. 116-119.